

Kontekstbaserede alternativer til den psykiatriske sygdomsforståelse

Ved psykolog Jonas Vennike Ditlevsen

Ligestilling, åben dialog, viden og kærlighed

Formål

At stille spørgsmålet:

Er psykiatrien det bedste
system, vi kan finde på?

Er det hospitalsbaserede, lægestyrede,
psykiatriske system det bedst egnede system
til at hjælpe danskere i stor psykisk smerte
og fortabelse?

Eller er der grund til at afprøve et helt
andet system, baseret på det, der *virker*
bedst?

Definitioner

Psykiatrisk lidelsesforståelse

over for en

Kontekst-baseret lidelsesforståelse

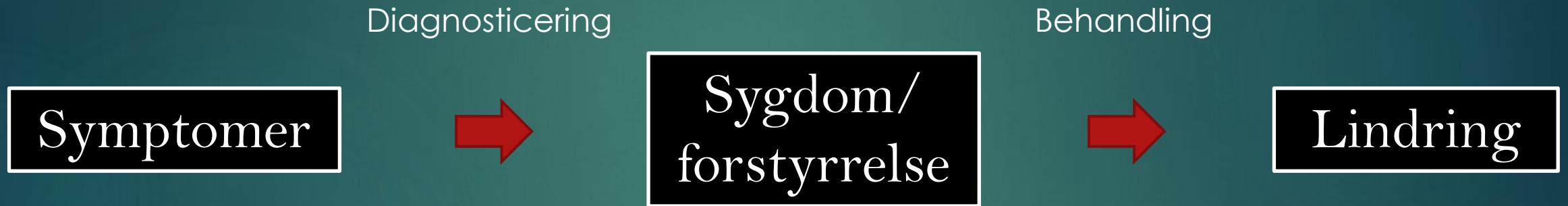

Psykiatrisk lidelsesforståelse

over for en

Kontekst-baseret lidelsesforståelse

Den psykiatriske grundmodel

Den psykiatriske grundmodel

Det giver mening, at læger styrer dette system.

Men virker det?

Men virker det?

- Flere og mere kroniske patienter
- Flere patienter, der vender tilbage ('svingdørspatienter med psykiatrickarrierer' 1 ud af 4 genindlagt inden for 30 dage)
- Psykofarmakologisk behandling eksploderet (426.000 på antidepressiver i 2020)

Er psykiatrien i krise? Ja.

Skal den *gøres rask*?

Det kommer an på, hvorfor
psykiatrien er i krise

Én forklaring: Mangel på ressourcer
og øget fokus

En anden forklaring: Psykiatriens
grundforståelse af psykisk lidelse er fejlagtig

Påstand:

Flere ressourcer ville utvivlsomt hæve niveauet, men det er ikke primært ressourcemangel, der er årsag til psykiatriens mange problemer.

Den psykiatriske grundmodel

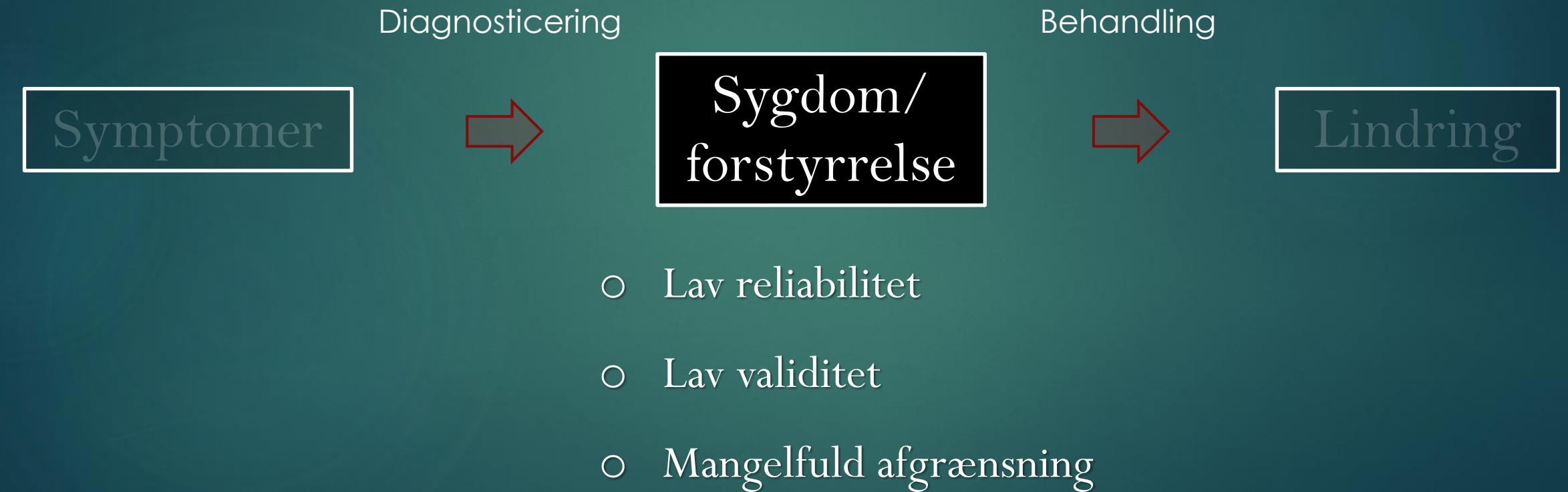
Den psykiatriske grundmodel

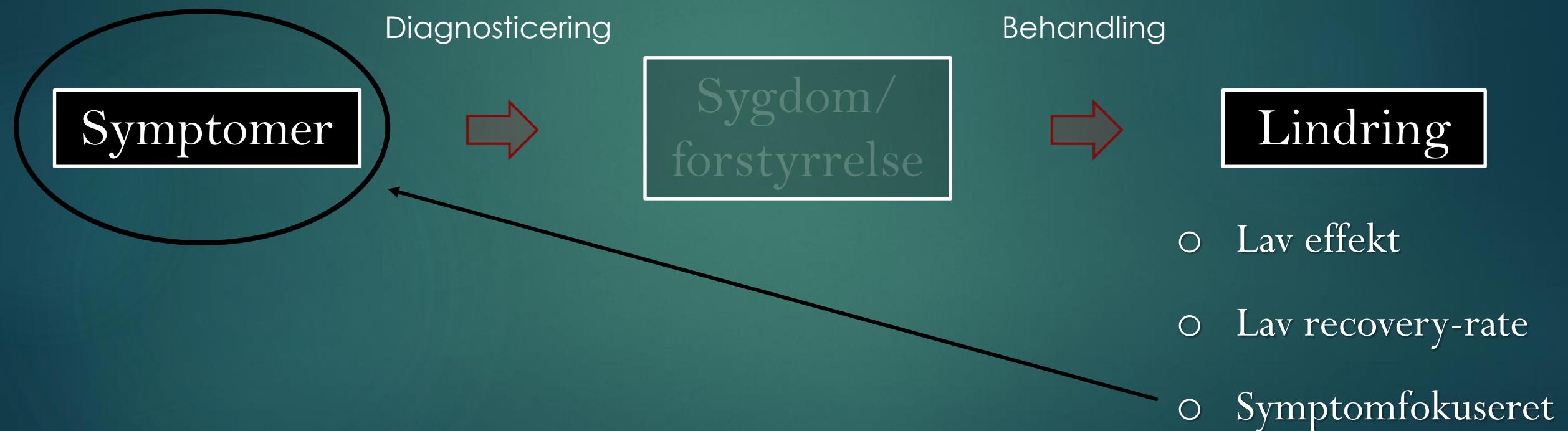
Den psykiatriske grundmodel

Den psykiatriske grundmodel

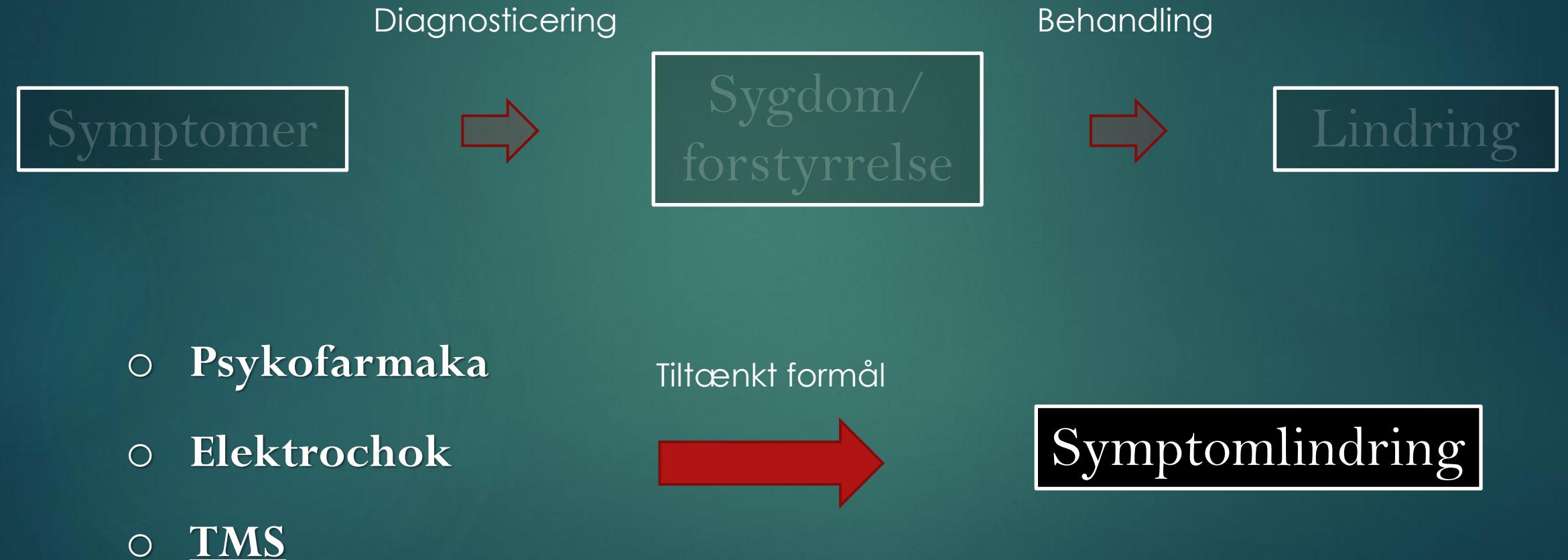
Den psykiatriske grundmodel

Den psykiatriske grundmodel

Den psykiatriske grundmodel

Den psykiatriske grundmodel

**Den symptomlindrende behandling har
ingen eller meget lav beviselig effekt.**

Den psykiatriske grundmodel

**Den symptomlindrende behandling
fører alt for ofte mange og alvorlige
skadevirkninger med sig.**

Opsummering

- Den psykiatriske forståelse af psykisk lidelse trækker psykisk smerte og fortabelse ind i det lægefaglige felt, det lægefaglige sprog, og lægefaglige tilgange.
- Det har desværre ikke ført til den revolution af vores *tilgang til og behandling af* psykisk lidelse, som var håbet. Projektet er fejlet.

Kontekstbaseret lidelsesforståelse

Kontekstbaseret lidelsesforståelse

Symptomer

Sygdom/
forstyrrelse

Lindring

Smerte/
fortabelse

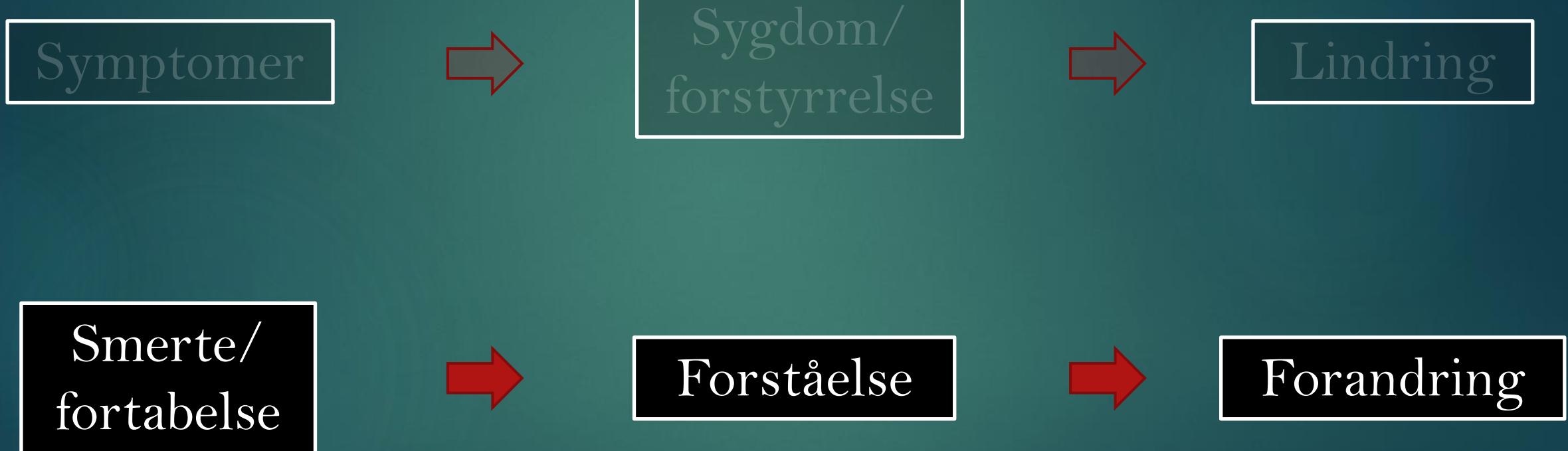
Forståelse

Forandring

Kontekstbaseret lidelsesforståelse

Kontekstbaseret lidelsesforståelse

Psykiatri

Hvad er der galt med dig?

Kontekst

Hvad er der *sket* med dig?

Kontekstbaseret lidelsesforståelse

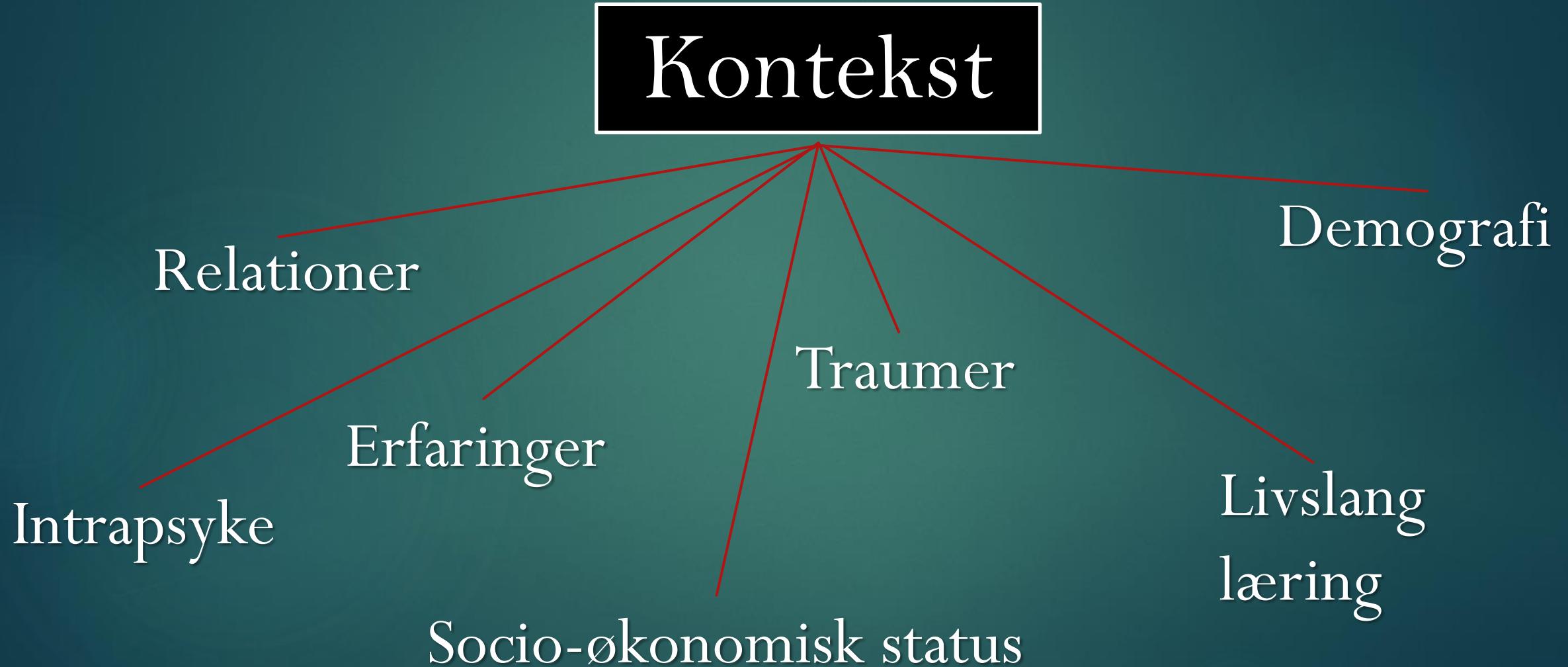

Psykiatri

Hvad er der galt med dig?

Kontekst

Hvad er der *sket* med dig?

Kontekstbaseret lidelsesforståelse

Det, psykiatrien kalder Symptomer er i virkeligheden meningsfulde (men pinefulde) reaktioner på Konteksten

Den kontekstbaserede grundmodel

Kontekstbaserede tilgange

- Trieste
- Vestlapland
- England

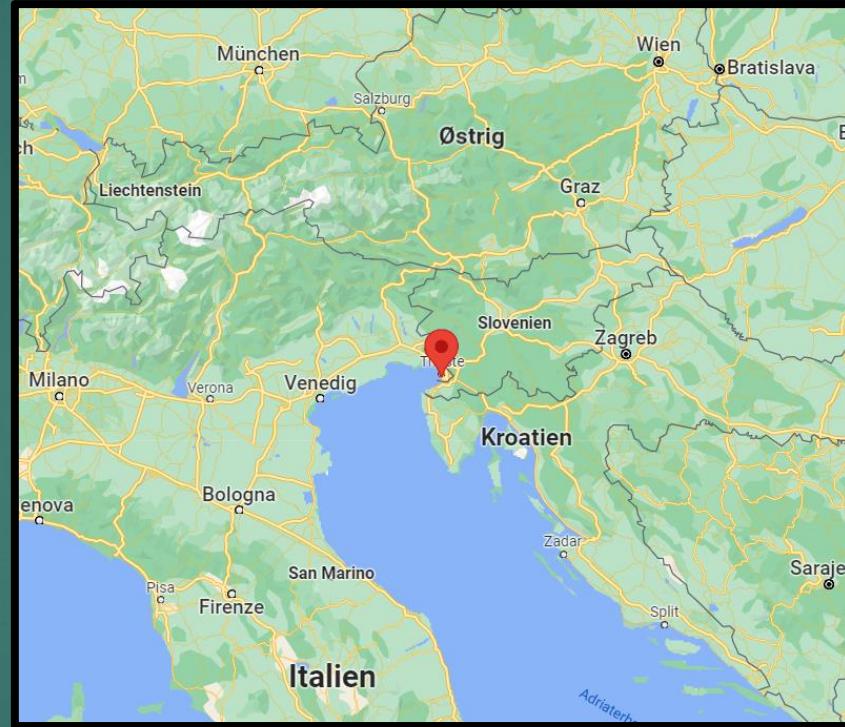

Trieste

Trieste

- Havneby i det nordlige Italien
- Ca. 200.000 indbyggere
- ”Et af de mest progressive tilgange til offentlig psykiatri”
- WHO

Trieste modellen

Trieste modellen

- Department for mental sundhed

Trieste modellen

- Lokale centre

Trieste modellen

- Lokale centre
- 30-35 ansatte
- Ca. 1.000 borgere
- 2-4 sengepladser / center
- Borgere tilknyttes teams
- Komplekse behov

I Trieste har man...

- Stoppet patientsliggørelsen af psykisk lidende
- Gjort diagnoser sekundære og ofte irrelevante
- Ingen visitation
- Nedbragt tvang til et absolut minimum med ekstern verificering
- Tæt samarbejde med kommunale enheder og politi
- Situeret behandlingen i borgernes hverdag

I Trieste har man...

- Stoppet patientsliggørelsen af psykisk lidende
- Gjort diagnoser sekundære og ofte irrelevante
- Ingen visitation
- Nedbragt **tvang** til et absolut minimum med ekstern verificering
- Tæt samarbejde med kommunale enheder og politi
- Situeret behandlingen i borgernes hverdag

I Trieste har man...

- Nedbragt **tvang** til et absolut minimum med ekstern verificering
- Færre end 10 pr. 100.000 modtager tvangsbehandling
- Hver fjerde indlagte patient i DK (23,6% i 2020)

I Trieste har man...

- Nedbragt tvang til et absolut minimum med ekstern verificering
- Færre end 10 pr. 100.000 modtager tvangsbehandling
- Hver fjerde indlagte patient i DK (23,6% i 2020)

Ca. 50% af tvang på behandlingskriteriet

Forbehold

- Trieste-modellen varierer i succes, når den genskabes andre steder
- En række faktorer ser ud til at være forudsætninger for stor succes:
  - Relativt lavt antal unge
  - Lav-til-moderat forekomst af hård misbrug
  - Tilstrekkeligt mange boliger

Vestlapland

Åben Dialog

Åben Dialog

- En egenartet tilgang til at hjælpe psykisk lidende.
- Udviklet i Vestlapland i de seneste 30 år.
- Baseret på inddragelse og non-direktiv intervention

Åben Dialog

- Tilgangen er baseret på to kerneprincipper:

Inddragelse af netværk

Ligeværd af perspektiver

Åben Dialog

Inddragelse af netværk

- 1) Professionel og privat mapping
- 2) Invitation til deltagelse
- 3) Hurtig planlægning af møder

Åben Dialog

Ligeværd af perspektiver

- Professionelle og private perspektiver har samme vægt
- I terapi møder psykologen klienten åbent
- Alle professionelle interventioner er non-direktive

Resultater

Resultater

- Vestlapland er gået fra bunden af Europa til toppen i verden mht. behandling af skizofreni.
- 75% af psykotiske i arbejde efter 2 år
- Kun 20% på psykofarmaka efter 2 år
- Dansk 10-års studie viser ”opsigtsvækkende effekt” af få interventioner

England

Power Threat Meaning Framework

Power

Threat

Meaning

Framework

Power

Hvad er der sket med dig?

Altså: Hvordan har de kræfter, som
omgiver dig, påvirket dig?

Power

Threat

Meaning

Framework

Threat

Hvordan har det udgjort
en trussel?

Altså: Hvilde områder af dit liv har
været truet af kræfterne omkring dig?

Power

Threat

Meaning

Framework

Meaning

Hvilken mening gjorde dit
sind af kræfter og trusler?

Altså: Hvordan oplevedes resultatet af
summen af indre og ydre påvirkninger?

Power

Threat

Meaning

Framework

Framework

PTMF er et forsøg på at etablere et veritabelt, systematisk alternativ til den psykiatriske grundmodel for psykisk lidelse.

Power

Threat

Meaning

Framework

Formulation

Power
Threat
Meaning
Framework

Så hvad er
erfaringerne hidtil?

Power Threat Meaning Framework

Erfaringer

- Begrænset praktisk-systematisk implementering
- Frameworket er skabt med peer-inddragelse
- Reduktion af tvang og øget tilfredshed i kliniske settings
- Non-diagnostiske tilgange i Danmark

Take home
messages

Take home messages

- Når I hører om noget, der virkelig **VIRKER** i og omkring psykiatri og psykisk lidelse...

Er det så baseret på en psykiatrisk grundmodel? Eller giver det mere mening i en kontekst-baseret grundmodel?

Take home messages

- Den psykiatriske grundmodel er ikke en naturvidenskabeligt solid model

Take home messages

Så stil spørgsmål

Take home messages

- Bidrag til en ny diskurs omkring psykisk lidelse, smerte og fortabelse

Italesæt psykisk lidelse som
meningsfulde reaktioner, og stop
sygdommeliggørelsen af følelser, adfærd
og tanker

Take home messages

- Vi kan skabe et MEGET bedre system end det, vi har i dag.

Fremtiden

- Forsøgsordning:
  - Kontekst-funderede lokale centre
  - Uden for psykiatrisk kontrol
  - Udtrapningsforløb
  - Alle faggrupper ligestilles
  - Alle perspektiver ligestilles
  - Centrene sørger for samarbejdet

Sådan forandrer vi verden

Ligestilling, åben dialog, viden og kærlighed

Litteraturliste

Slide 1 til 34 (psykiatri)

Allsopp, K, Read, J, Corcoran, R & Kinderman, P (2019). Heterogeneity in psychiatric classification. *Psychiatry Research* (279: 15-22)

Danmarks Statistik (<https://dst.dk/>): Lægemiddelstatistikregisteret

Dansk Psykiatrisk Selskab (2021). *Gør psykiatrien rask*. Tilgængelig 13/11/21 via https://www.dpsnet.dk/wp-content/uploads/2021/01/dansk_psykiatri_publikation_enkelt_4_.pdf

Gjerdsen, Pål (2021). Diagnosetenkningen – og keiseren som ikke har klær. *Dagens Medisin*. Tilgængelig 13/11/21 via https://www.dagensmedisin.no/artikler/2021/09/16/diagnosetenking--og-keiser-uten-klar/?fbclid=IwAR30qtmXSuV3KdcGT05eJB0Zn2XYuIw_QEnHb0Rwdx6J69FamIMA2aiYYQE

Gøtzsche, P. C. (2018). Cipriani review does not add anything. *Council for evidence-based psychiatry*. Tilgængelig 13/11/21 via <http://cepuk.org/2018/02/22/peter-gotzsche-cipriani-review-not-add-anything/>

Gøtzsche, P. C. (2020). *Mentalt overlevelseskit og udtrapning af psykofarmaka*. Institute for scientific freedom, København.

Litteraturliste

Slide 1 til 34 (psykiatri, fortsat)

Kessler, RC, Berglund, P, Demler, O, Jin, R, Koretz, D, Merikangas, KR, et al. The epidemiology of major depressive disorder: results from the National Comorbidity Survey Replication (NCS-R). *JAMA* 2003; 289: 3095–105.

Regier, DA, Narrow, WE, Clarke, DE, Kraemer, HC, Kuramoto, SJ, Kuhl, EA, et al. DSM-5 field trials in the United States and Canada, Part II: test-retest reliability of selected categorical diagnoses. *Am J Psychiatry* 2013; 170:59–70.

Sundhedsdatastyrelsen (2019): *Udvalgte nøgletal for sygehusvæsenet og praksisområdet 2009 – 2018*.

Sundhedsdatastyrelsen jf. Sundheds- og Ældreudvalget 2019-20 SUU Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 1874 Offentligt for data fra 2010 – 2018 og notatet “Første opfølgning på udmøntning af permanente midler til psykiatrien” (Sundhedsdatastyrelsen).

Sørensen, A. (2021). *Udtrapning af psykofarmaka – værd at vide om minimering og håndtering af abstinenser, tankemylder og svære følelser*. (2. udgave). Tilgængelig 13/11/21 via <https://psykologanders.dk/wp-content/uploads/2021/09/sorensen-2021b-udtrapningsvejledning.pdf>

Litteraturliste

Slide 1 til 34 (psykiatri, fortsat)

Whitaker, R. (2010). *Anatomy of an epidemic: Magic bullets, psychiatric drugs, and the astonishing rise of mental illness in America*. New York: Crown Publishers.

Whiteford, H. A., Harris, M. G., McKeon, G., Baxter, A., Pennell, C., Barendregt, J. J., & Wang, J. (2013). Estimating remission from untreated major depression: a systematic review and meta-analysis. *Psychological medicine*, 43(8), 1569–1585.

Litteraturliste

Slide 35 til 45 (Trieste og Trieste-modellen)

Frances, A. (2021). *Save Trieste's mental health system*. The Lancet. 8 (9) s744-s746

Gooding, P (2021). *Trieste Model – ‘Open Door – No Restraints System of Care for Recovery and Citizenship’ – Italy*. I: Compendium report: Good practices in the council of Europe to promote voluntary measures in mental health services

Portacolone, E., Segal, S. P., Mezzina, R. & Scheper-Hughes, N. (2015). *A tale of two cities: The exploration of the Trieste Public Psychiatry Model in San Francisco*. Culture Medicine and Psychiatry. 39 (4)

Westerlund, M. K., Sørensen, S. (2019). Infografik: Triestemodellen. *Sygeplejersken* (05, 2019). Tilgængelig 13/11/21 via https://dsr.dk/sites/default/files/3887/5-2019_psyk_triestemodellen_infografik.pdf

Litteraturliste

Slide 46 til 53 (Vestlapland og Åben Dialog)

Buus, N. et al. (2018). The association between Open Dialogue to young Danes in acute psychiatric crisis and their use of health care and social services. A retrospective register-based cohort study. *International Journal of Nursing Studies*, Vol. 91: 119-127.

Freeman, A. M., Tribe, H. T., Stott, J. C. H. & Pilling, S. (2018). Open Dialogue: A Review of the evidence. *Psychiatric Services*. 69 (12).

Juliussen, F. B. (2019). Hvorfor Åben Dialog? Webudgivelse i forbindelse med Åben Dialog Konference

Seikkula, J. (2008). *Åben Dialog og Netværksarbejde*. Hanz Reitzels Forlag, København.

Litteraturliste

Slide 54 til 66 (England og PTMF)

Johnstone, L. & Boyle, M. (2018). *The Power Threat Meaning Framework*. The British Psychological Society 2018.

Johnstone, L. & Boyle, M. (2018). The Power Threat Meaning Framework: An Alternative Nondiagnostic Conceptual System. *Journal of Humanistic Psychology*

Nikopaschos, F. & Burrell, G. (2017). Using the Power Threat Meaning Framework (PTMF) to inform Team Formulation in an adult inpatient setting. *Wellbeing for life*. Tilgængelig 13/11/21 via
<https://www.bps.org.uk/sites/www.bps.org.uk/files/Events%20-%20Files/BPS%20DCP%20Conf%20012020%20Using%20PTMF%20to%20inform%20team%20formulation%20in%20inpatient%20setting%20Nikopaschos%20and%20Burrell.pdf>